

Asia: VN/16660/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi avoimen datan direktiivin täytäntöönpanoa koskevasta lainsäädännöstä

Tiedonhallintalain ja julkisuuslain muutokset

Onko ehdotuksella vaikutuksia, joita ei ole vielä tunnistettu, erityisesti lakien soveltamisalassa oleviin organisaatioihin? Millaisista vaikutuksista on kyse tai miten niitä olisi mahdollista arvioida tarkemmin?

STUKin näkemyksen mukaan tiedonhallintalain ja julkisuuslain muutoksien laajuus ja vaikutukset ovat jossain määrin riippuvaisia asiakirjojen salassapitoa ja tietosuojaa koskevista tulkinnoista. Ainakin seuraavien tulkinnanvaraisten seikkojen selkeytyminen edistäisi vaikutusten arviointia virastossa:

Hallituksen esityksen yleisperusteluista todetaan, että esitys ei koske salassa pidettäviä asiakirjoja. Tämä ei kuitenkaan yksiselitteisesti ilmene esitetyistä tiedonhallintalain 24 a ja 24 b §:stä, miltä osin esitys kaipaa selkeyttämistä. Näin on sillä lakiin perustuva tiedonsaantioikeus voi olla myös salassa pidettävään asiakirjaan. Toisaalta jos esityksellä on tarkoitus velvoittaa viranomaisen muuttamaan sillä olevia arvokkaita tietoaaineistoja (esimerkiksi henkilötietoja poistamalla) siten, ettei estettä tietoaaineiston jakamiselle olisi, olisi tästä säädettävä nimenomaisesti.

Lisäksi se, mikä on tiheästi päivittyvän tietoaaineiston (THL 24 a §) ja arvokkaan tietoaaineiston (THL 24 b §) välinen suhde, on jossain määrin tulkinnanvarainen. Oletettavasti arvokkaat tietoaaineistot voivat kuulua tiheästi päivittyviin tietoaaineistoihin, mutta osittain kyse on muista kuin tiheästi päivittyvistä tietoaaineistoista. Kun kyse on arvokkaasta tietoaaineistosta, joka ei ole tiheästi päivittyvää, ei ehdotettu sääntely mahdollistaisi poikkeamista säännöksen mukaisista veloitteista taloudellisen-tekniisin perusteluihin. STUK esittää, että vastaava poikkeama sisällytettäisiin koskemaan myös arvokkaita tietoaaineistoja.

Ehdotuksessa ja direktiivissä ei veloiteta rajapintojen, jotka olisivat nimenomaan avoimia, käyttöön. Mitä mieltä olette väitteestä, että viranomaiset oman harkintansa mukaan käyttäisivät avoimia rajapintoja joka tapauksessa silloin, kun se on tarkoituksenmukaista?

STUKin toteaa, että sen julkisten aineistojen osalta tietoja on jo avattu suurelta osin ja tätä tultaneekin jatkamaan. STUK tarjoaa jo nyt rajapinnan kautta ulkoisen säteilyn annosnopeuden Ilmatieteenlaitoksen palvelun kautta. <https://www.stuk.fi/avoin-data>

STUK myös suhtautuisi lähtökohtaisen myönteisesti julkishallinnon yhteisten alustojen käyttöön tiedon avaamisessa silloin, kun kyse on julkisista tiedosta. Tällä voisi olla positiivisia vaikutuksia sekä tiedon käyttäjän että viranomaisille aiheutuvien kustannusten kannalta arvioituna.

Onko ehdotettujen muutosten johdosta tarpeen muuttaa myös jotain erityislainsäädäntöä, jota ei esitysluonnoksessa ole tunnistettu?

-

Laki eräiden julkisten yritysten tietojen uudelleenkäytöstä

Kommentit laista eräiden julkisten yritysten tietojen uudelleenkäytöstä kokonaisuutena.

-

Millaisiin yrityksiin toimialallanne tai alueellanne ehdotettu laki tulisi sovellettavaksi?

-

Tunnistatteko julkisia yrityksiä koskevaa sääntelyä, jota olisi ehdotetun lain johdosta muutettava tai joka on sen kanssa ristiriidassa?

-

Onko tiedossanne sääntelyä, joka velvoittaa ehdotetun lain soveltamisalassa olevia julkisia yrityksiä antamaan niiden hallussa olevia asiakirjoja uudelleenkäytettäväksi?

-

Onko tiedossanne sääntelyä, joka velvoittaa ehdotetun lain soveltamisalassa olevia julkisia yrityksiä julkaisemaan tai julkistamaan niiden hallussa olevia asiakirjoja, mutta jonka tosiasiallisena tarkoituksena tai vaikutuksena on tietojen uudelleenkäyttö kaupallisiin tai muihin tarkoituksiin?

-

Onko ehdotetun lain soveltamisalassa oleviin yrityksiin tai muihin toimijoihin sellaisia vaikutuksia, joita ei ole tunnistettu? Millaisista vaikutuksista on kyse tai miten niitä olisi mahdollista arvioida tarkemmin?

-

Onko asiakirjojen uudelleenkäytön salliminen ominaista tai olennaista jonkin ehdotetun lain soveltamisalassa olevan julkisen yrityksen liiketoiminnalle?

-

Laki julkisin varoin tuotettujen tutkimusaineistojen uudelleenkäytöstä

Kommentit laista julkisin varoin tuotettujen tutkimusaineistojen uudelleenkäytöstä kokonaisuutena.

-

Onko ehdotuksella vaikutuksia tutkimusaineistoja tuottaviin tai julkaiseviin tahoihin, joita ei vielä ole tunnistettu? Millaisista vaikutuksista on kyse tai miten niitä olisi mahdollista arvioida tarkemmin?

-

Onko olemassa riskiä siitä, että tutkimusaineistoja ei enää asetettaisi julkisesti saataville sen vuoksi, että ehdotettu laki tulisi niihin julkaisun johdosta sovellettavaksi?

-

Missä laajuudessa tutkimusaineistojen maksutonta saatavuutta edellytetään jo nykyään osana julkista tutkimusrahoitusta?

-

Tunnistatteko tutkimusaineistoja, niiden tuottamista tai hyödyntämistä koskevaa sääntelyä, jota olisi ehdotetun lain johdosta muutettava tai joka on ehdotetun sääntelyn kanssa ristiriidassa?

-

Arvokkaat tietoaineistot

Onko toimialallanne tai toiminnassanne tunnistettu tietoaineistoja, jotka mahdollisesti tai todennäköisesti tultaisiin komission toimesta säätämään arvokkaiksi tietoaineistoiksi?

STUKin ympäristön säteilyvalvonnan varannon tietoaineistot saattavat sisältyä direktiivissä mainittuihin arvokkaiden tietoaineistojen joukkoon. Tietovaranto sisältää muun muassa asuntojen, työpaikkojen ja muiden oleskelutilojen radontietoja. Toisaalta kyse on tiedoista, joihin sisältyy tai voi sisältyä henkilötietoja ja julkisuuslain nojalla salassa pidettäviä tietoja, minkä vuoksi ne STUKin tulkinnan mukaan jäisivät mahdollisesti ainakin osin direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle.

Esityksessä on todettu, että tietojen luovutettavuus perustuu jatkossakin julkisuuslain tulkintaan. Esityksen yleisperustelujen mukaan ehdotetut muutokset julkisuuslakiin ja tiedonhallintalakiin eivät koske asiakirjoja, jotka ovat salassa pidettäviä tai jotka eivät ole saatavilla henkilötietojen suojaamisen vuoksi. Käytännössä arvokas tietovaranto saattaa sisältää laajan joukon pääosin julkisia asiakirjoja, joihin sisältyy kuitenkin myös joitain yksittäisiä tai muutoin helposti poistettavia henkilötietoja tai salassa pidettäviä tietoja. Tällöin kysymykseksi jää, rajaako yhdenkin salassa pidettävän asiakirjan tai tiedon sisältyminen tietoaineistoon kyseisen tietoaineiston pois sääntelyn piiristä vai onko viranomaisen velvollinen muokkaamaan kyseistä tietoaineistoa tai tietovarantoa siten, että siihen sisältyvä julkinen materiaali on saavutettavissa.

Onko toimialallanne tai toiminnassanne varauduttu arvokkaiden tietoaineistojen sääntelystä johtuviin vaikutuksiin? Miten kuvailisitte vaikutuksia ja niihin varautumista? Antakaa mahdollisuuksien mukaan myös euro- tai lukumääräarvioita.

Hallituksen esityksessä ehdotetuilla tiedonhallintalain ja julkisuuslain muutoksilla on tai voi olla vaikutuksia STUKin toimintaan. STUK toteaa, että direktiivillä ja tulevalla kansallisella lainsäädännöllä on kustannusvaikutuksia teknisten rajapintojen kautta tapahtuvan saatavuuden toteuttamisen vuoksi. Kustannusten ja vaikutusten tarkempi arviointi on kuitenkin vielä vaikeaa, koska arvokkaita tietoaaineistoja määrittäviä täytäntöönpanosäädöksiä ei ole saatavilla.

Arvokkaiden tietoaineistojen maksuttomuudella ei STUKin käsityksen mukaan ole sille kuin vähäisiä taloudellisia vaikutuksia.

Yleiset kommentit

Yleiset kommentit hallituksen esityksen luonnoksesta ja ehdotetun sääntelyn vaikutuksista kokonaisuudessaan.

Yleisenä kommenttinaan STUK esittää, että vanhoihin järjestelmiin on vaikea tai jopa mahdotonta tuottaa teknisiä rajapintoja, minkä vuoksi ne olisi tärkeää poissulkea sääntelyn velvoitteiden piiristä kokonaan tai riittävien siirtymäsäännösten muodossa. Uusimmissa järjestelmissä tekniset rajapinnat ovat helpommin toteutettavissa.

Lisäksi STUK toteaa, että lakiesityksellä on kustannusvaikutuksia STUKin toimintaan luettelointivaatimusten sekä tiedon uudelleenkäyttöprosessin luomisen ja ohjeistamisen toteuttamiseksi.

Koskinen Kaisa
Säteilyturvakeskus

Välimäki Minna
Säteilyturvakeskus